

bron :

Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen

PB C 308 van 27/10/2000

Richtsnoeren voor demonstratieprojecten voor Life-milieu

Overeenkomstig artikel 4, lid 4, van Verordening (EG) nr. 1655/2000 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het financieel instrument voor het milieu (Life)

(2000/C 308/02)

Op 17 juli 2000 hebben het Europees Parlement en de Raad Verordening (EG) nr. 1655/2000 vastgesteld betreffende het financiële instrument voor het milieu (Life) . Deze verordening vormt de nieuwe rechtsgrond voor de derde fase van het Life-instrument, voor de periode 2000 tot en met 2004, en wordt verder in dit document aangegeven met de term "de nieuwe Life-verordening" of "de verordening".

Op . . . , heeft de Europese Commissie richtsnoeren vastgelegd voor demonstratieprojecten in te dienen in het kader van Life-milieu.

Krachtens artikel 4 met betrekking tot Life-milieu moeten er in de nieuwe Life-verordening richtsnoeren worden uitgewerkt voor demonstratieprojecten teneinde de synergie te bevorderen tussen demonstratieprojecten en de leidende beginselen van het gemeenschappelijke milieubeleid met het oog op duurzame ontwikkeling (1) . Dit document omvat deze richtsnoeren, bedoeld voor alle aanvragers die in aanmerking komen voor steun in het kader van Life-milieu. Het betreft personen of organisaties welke gevestigd zijn in de Europese Unie of in kandidaat-lidstaten die met dit doel specifieke deelnemende kandidaat-lidstaten: Estland, Letland, Hongarije, Roemenië en Slovenië.

In het eerste deel van dit document wordt een samenvatting gegeven van de voornaamste kenmerken van het Life-instrument bepaald in de verordening, en van het als Life-milieu bekend staande onderdeel van Life. In het tweede deel worden de vijf thema's omschreven waarrond overeenkomstig de Life-verordening demonstratieprojecten kunnen worden opgezet, wordt herinnerd aan de beleidsdoelstellingen van de Gemeenschap op deze vijf gebieden, wordt uiteengezet hoe demonstratieprojecten in het kader van Life-milieu kunnen bijdragen tot de verwezenlijking van deze doelstellingen en wordt aangegeven welke andere communautaire middelen ter beschikking staan voor soortgelijke thema's of dezelfde thema's, maar met andere beleidsdoelstellingen.

Ter aanvulling van deze richtsnoeren is er een informatiebrochure beschikbaar die praktische richtlijnen bevat voor het indienen van voorstellen. Deze informatiebrochure is beschikbaar op de Life-website op het volgende adres:

<http://europa.eu.int/comm/life/envir/infopk/index-en.htm>

1. HOOFDKENMERKEN VAN LIFE EN LIFE-MILIEU

1. 1. Toepassingsgebied van Life

1. De algemene doelstelling van Life is, bij te dragen tot de uitvoering, actualisering en ontwikkeling van het communautaire milieubeleid en de milieuwetgeving, met name met betrekking tot de integratie van het milieuaspect in andere beleidsonderdelen, en tot de duurzame ontwikkeling in de Gemeenschap.
2. Life is een financieringsinstrument voor drie belangrijke gebieden: natuur, milieu, en derde landen. Hoewel elk van deze drie gebieden op milieuverbetering is gericht, heeft elk ervan zijn specifieke prioriteiten:
  - a. Life-natuur betreft projecten voor de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna van communautair belang;
  - b. Life-milieu betreft innovatieve demonstratieprojecten voor het bedrijfsleven en lokale overheden alsmede voorbereidende projecten ter ondersteuning van de communautaire wetgeving en het communautaire beleid;
  - c. Life-derde landen betreft technische bijstand aan derde landen van het Middellandse-Zee- en Oostzeegebied.
3. Van het voorgestelde budget voor de derde fase van Life (640 miljoen EUR voor de periode 2000-2004) is 47 %, gereserveerd voor Life-milieu, 47 % voor Lifenatuur en 6 % voor Life-derde landen.

1. 2. Life-milieu

1. De specifieke doelstelling van Life-milieu is, bij te dragen tot de ontwikkeling van innovatieve en geïntegreerde technieken en methoden en steun te geven aan de verdere ontwikkeling van het communautaire milieubeleid.
2. Met het oog op deze specifieke doelstelling worden binnen Life-milieu twee soorten projecten onderscheiden: demonstratieprojecten en voorbereidende projecten.
3. Deze richtsnoeren zijn uitsluitend gericht op voorstellen voor demonstratieprojecten. Voor de voorbereidende projecten publiceert de Commissie op ad-hocbasis afzonderlijke uitnodigingen tot het indienen van voorstellen.
4. Demonstratieprojecten in het kader van Life-milieu moeten bijdragen tot de communautaire doelstelling als genoemd in punt 1 en moeten bijdragen tot één van de volgende specifieke doelstellingen:
  - a. Ruimtelijke ordening en planning: integratie van milieu en duurzame ontwikkeling in de ruimtelijke ordening en planning, met inbegrip van stedelijke gebieden en kustgebieden (2);
  - b. Waterbeheer: bevordering van een duurzaam beheer van grond- en oppervlaktewater;
  - c. De impact van economische activiteiten: minimalisering van de milieueffecten van economische

activiteiten, met name door de ontwikkeling van schone technologieën en door de nadruk te leggen op preventie, inclusief het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen;

- d. Beheer van afvalstromen: voorkoming, hergebruik, terugwinning en recycling van allerlei soorten afval om te zorgen voor een rationeel beheer van afvalstromen;
- e. Geïntegreerde benadering van de productie: vermindering van de milieueffecten van producten via een geïntegreerde benadering van de productie, distributie, consumptie en verwerking aan het einde van hun levensduur, met inbegrip van de ontwikkeling van milieuvriendelijke producten.

5. Demonstratieprojecten moeten betrekking hebben op het testen van een innovatieve oplossing voor een milieuprobleem en moeten leiden tot concrete, praktische resultaten. Zij moeten worden uitgevoerd op een zodanige schaal dat beoordeeld kan worden of grootschalige invoering technisch en economisch haalbaar is.

6. Life-milieu is niet gericht op onderzoek of investeringen in bestaande technologie of infrastructuur. Life-milieu wil een brug slaan tussen de resultaten van onderzoek en ontwikkeling en de grootschalige toepassing daarvan.

Demonstratieprojecten gebaseerd op de resultaten van succesvolle projecten uitgevoerd in het kader van vroegere of lopende onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's op het vlak van het milieu worden aangemoedigd.

2. RICHTSNOEREN VOOR DEMONSTRATIEPROJECTEN

1. In de Life-verordening met betrekking tot Life-milieu worden vijf thematische gebieden omschreven (zie het bovenstaande punt 1. 2, sub 4) die betrekking hebben op verschillende beleidsgebieden, initiatieven en wetgevingsmaatregelen op het gebied van het communautaire milieubeleid. Het doel van deze richtsnoeren is om deze beleidsgebieden voor te stellen aan potentiële aanvragers, te herinneren aan de voornaamste relevante doelstellingen van het communautaire beleid en aan te geven welke communautaire wetgeving op de desbetreffende gebieden bestaat.

2. De door Life gefinancierde projecten moeten van communautair belang zijn. Zij moeten bijdragen tot de ontwikkeling, tenuitvoerlegging en actualisering van het communautaire milieubeleid en de milieuwetgeving, met name met betrekking tot de integratie van het milieuaspect in andere beleidsonderdelen en de duurzame ontwikkeling in de Gemeenschap. Aanvragers van steun moeten derhalve op de hoogte zijn van de voornaamste wetgevingsmaatregelen en beleidsontwikkelingen op het gebied van Life, en daarvoor zijn deze richtsnoeren dan ook bedoeld.

3. Alhoewel dat de richtsnoeren een indicatief karakter hebben, bieden zij inzicht in het communautaire milieubeleid en de milieuwetgeving waartoe projecten dienen bij te dragen. Nochtans heeft een project niet noodzakelijk te beantwoorden aan de in deze richtsnoeren vervatte aanwijzingen. De selectie gebeurt op basis van de vergelijkende merites van het voorstel, en wel volgens de criteria van de Life-verordening.

4. Waar relevant, is verwezen naar andere communautaire programma's die betrekking hebben op hetzelfde soort thema's. Deze verwijzingen zijn niet limitatief. Aanvragers zouden kunnen nagaan of de doelstellingen van andere communautaire programma's beter met hun project overeenkomen.

5. Voor meer informatie over het Europese milieubeleid en over andere communautaire programma's worden aanvragers verwezen naar de documenten die in de voetnoten staan vermeld en naar de Europa-website op het volgende adres:

<http://www.europa.eu.int/>

2. 1. Ruimtelijke ordening en planning

1. Dit deel heeft betrekking op het eerste thematische gebied: de integratie van milieu en duurzame ontwikkeling in de ruimtelijke ordening en planning, met inbegrip van stedelijke gebieden en kustgebieden.

2. Een belangrijke doelstelling van Life-milieu is het financieren van projecten, die in een later stadium als "goede voorbeelden" van invloed kunnen zijn op de uitwerking van het regionaal beleid, inclusief de communautaire structuurfondsen, het Cohesiefonds en het pretoetredingsinstrument voor structuurbeleid voor de kandidaat-lidstaten.

3. In dat kader worden projecten bevorderd van organisaties die rechtstreeks verantwoordelijk zijn voor de ruimtelijke ordening (inclusief lokale overheden), waarbij burgers inspraak hebben in de plaatselijke besluitvorming en waar alle betrokken sociale en economische partijen in participeren.

communautaire initiatieven (Interreg (3), Leader (4) en Urban (5)) alsook het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (6) voor wat innovatieve projecten betreft.

5. Binnen het thematisch gebied van ruimtelijke ordening en planning kunnen op het gebied van het stedelijk leefmilieu, de luchtkwaliteit en bestrijding van geluidshinder en het geïntegreerd beheer van kustgebieden nieuwe initiatieven of wetgevingsmaatregelen worden verwacht. Voorstellen voor demonstratieprojecten op die gebieden zijn dan ook welkom.

2. 1. 1. Stedelijk leefmilieu

1. In oktober 1998 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan een mededeling met een actiekader voor duurzame stedelijke ontwikkeling in de Europese Unie (7) . In deze mededeling worden de leidende beginselen voor een toekomstig communautair beleid op dit gebied genoemd en wordt de noodzaak benadrukt van een geïntegreerde aanpak van milieubeheer en ruimtelijke ordening en planning. Dit maakt noodzakelijk dat bestaande initiatieven moeten worden gecoördineerd en dat ze moeten worden afgestemd op de beginselen van duurzame ontwikkeling en van de lokale Agenda 21.

2. Binnen dit kader worden met name de volgende projecten bevorderd:

- a. projecten die zijn gericht op een gecombineerd gebruik van diverse soorten instrumenten (regelgevende, economische, fiscale, informatieve) met het oog op de integratie van milieuaspecten in de economische en sociale politiek van lokale overheden;
- b. projecten die zijn gericht op het verduidelijken en verkleinen van de ecologische voetafdruk (8) van steden, of andere duurzaamheidsconcepten zoals de milieugebruiksruimte (9) .

c. projecten die diverse milieudoelstellingen nastreven via de ruimtelijke ordening.

3. Andere communautaire fondsen op dit gebied: vijfde kaderprogramma voor onderzoek en technologische ontwikkeling, kernactiviteit "De stad van morgen en het culturele erfgoed" (10) . Specifieke demonstratieprojecten op het gebied van het culturele erfgoed hebben in het kader van Life-milieu geen prioriteit.

4. In steden waar een programma wordt gepland of uitgevoerd in het kader van het communautaire initiatief Urban (11), moeten potentiële aanvragers proberen hun milieuproject daaraan te koppelen in plaats van een afzonderlijke projectvoorstel binnen Life-milieu in te dienen.

2. 1. 2. Luchtkwaliteit en bestrijding van geluidshinder

1. Dankzij de inspanningen van de industrie en de energiesector is de concentratie van zwaveldioxide (SO₂) in de lucht de afgelopen tien jaar aanzienlijk teruggelopen. Alhoewel Auto olie II verwacht wordt positieve resultaten te boeken, blijven de concentraties van stikstofoxiden, vluchtige organische stoffen, ozon en zwevende deeltjes in de meeste Europese steden een reden tot bezorgdheid, en kunnen het onderwerp vormen van demonstratieprojecten.

2. Op dit terrein is Life-milieu bedoeld ter ondersteuning van de kaderrichtlijn inzake de luchtkwaliteit (12) . Deze richtlijn verplicht gemeenten met meer dan 250 000 inwoners en gebieden met hoge verontreinigingsniveaus om actieplannen ter verbetering van de luchtkwaliteit op te stellen en uit te voeren. Life-milieu kan subsidie verlenen voor de meest innovatieve maatregelen in programma's die betrekking hebben op de doelstellingen van de richtlijn, of voor die maatregelen die noodzakelijk zijn om de resultaten van deze programma's bekend te maken, bij te houden en te evalueren.

3. Daarnaast bevordert Life-milieu demonstratieprojecten die zijn gericht op het valideren van nieuwe methoden voor de bewaking van de luchtkwaliteit of voor de bewustmaking van het publiek, zoals bio-indicatoren (13) .

4. In november 1996 heeft de Commissie een groenboek (14) uitgebracht met als doel het debat op gang te brengen over een toekomstig beleid inzake de bestrijding van geluidshinder. Projectvoorstellen op dit terrein zouden met name betrekking kunnen hebben op de volgende thema's:

- a. validering op Europese schaal van indicatoren van blootstelling aan lawaai en simulatie van de potentiële effecten van ruimtelijke-orderingsbeslissingen;
- b. innovatieve publieksvoorlichtingsmethoden op basis van goed in kaart gebrachte geluidsniveaus;
- c. beslissingsondersteunende systemen, het opstellen van plannen ter bestrijding van geluidshinder in stedelijke gebieden, en het bewaken en evalueren van beleidsresultaten op dit gebied.

5. Ook de invloed van verkeer en vervoer op de luchtkwaliteit en op het geluidsniveau kan het onderwerp van demonstratieprojecten zijn. Projecten kunnen initiatieven omvatten met betrekking tot duurzame mobiliteit, transitbeheer en duurzaam luchtvervoer.

6. Andere communautaire fondsen op dit gebied: vijfde kaderprogramma voor competitieve en duurzame groei,

kernactiviteit "Duurzame mobiliteit en intermodaliteit", "Stad van morgen en culturele erfenis" (15) .

2. 1. 3. Geïntegreerd beheer van kustgebieden

1. Kustgebieden en hun natuurlijke (mariene en terrestrische) hulpbronnen kampen met toenemende conflicten tussen gebruikers en met institutionele en beleidsmatige problemen die een gestage en soms onomkeerbare achteruitgang tot gevolg hebben.

2. Op basis van een demonstratieprogramma (16) dat ten uitvoer is gelegd in de periode 1995-1999, overweegt de Europese Commissie de ontwikkeling van een Europees beleid voor geïntegreerd beheer van kustgebieden (ICZM - Integrated Coastal Zone Management) . Dit beleid zou kunnen aanhaken bij de volgende uitgangspunten voor duurzaam beheer van kustgebieden en moet:

- a. uitgaan van een geïntegreerde territoriale benadering die kijkt naar alle menselijke en natuurlijke systemen die het kustgebied beïnvloeden en die met natuurlijke processen werkt;
- b. de bevolking inspraak geven in de planning om tot consensus te komen, namelijk door ervoor te zorgen dat alle relevante instanties bij de zaak betrokken worden en de verschillende administratieve en territoriale niveaus met inbegrip van de regionale dimensie indien noodzakelijk;
- c. gebruikmaken van een combinatie van instrumenten (regelgevende en economische instrumenten, convenanten, technische oplossingen, informatie, onderzoek en onderwijs);
- d. ervoor zorgen dat genomen beslissingen passen bij de specifieke lokale omstandigheden en dat ze geen mogelijkheden voor de toekomst uitsluiten.

3. Life-milieu moet dit beleid ondersteunen door subsidies te verstrekken voor projecten die deze principes in de praktijk brengen. Projecten moeten zich bij voorkeur bevinden in kustgebieden waar sprake is van allerlei conflicterende vormen van gebruik, in kustgebieden waar de bevolking (vast en/of seizoensgebonden) snel toeneemt of in gebieden die een sterke verschuiving in landgebruik kennen.

2. 2. Waterbeheer

1. Dit deel heeft betrekking op het tweede thematische gebied: de bevordering van een duurzaam beheer van grond- en oppervlaktewater.

2. Watervoorraden staan nog steeds sterk onder druk, zowel in kwalitatief als in kwantitatief opzicht. In het rapport van het Europees Milieuagentschap (17) (Het milieu in de Europese Unie bij de eeuwwisseling, juni 1999) wordt de verbetering belicht, vooral in Noord-Europa, van de toestand op het gebied van de verontreiniging door organische stoffen en fosfaten. Desondanks blijft de eutrofiëring van kust- en sommige zeewateren door hoge nitraatconcentraties in de oppervlaktewateren een punt van zorg, evenals de verontreiniging van het grondwater door nitraten, met name afkomstig van diffuse bronnen in de landbouw.

3. Projectenvoorstellen met betrekking tot de volgende thema's worden bevorderd:

- a. waterbeheer op stroomgebiedniveau: Life-milieu is bedoeld ter ondersteuning van de toekomstige

waterkaderrichtlijn (18) . Projecten moeten gericht zijn op het testen van de uitvoering van allesomvattende en gezamenlijke acties op stroomgebiedniveau, d. w. z. projecten die betrekking hebben op alle wateren in een stroomgebied (zoete oppervlaktewateren, grondwater, verbindingswateren, kustwateren, wisselwerkingen tussen wateren) en waar alle relevante partijen bij betrokken zijn;

- b. grondwaterbescherming: demonstratie van innovatieve methoden voor grondwaterbeheer en -sanering, met inbegrip van het meten en terugdringen van verontreiniging, de wisselwerking met oppervlaktewateren, de beheersing van de vraag, het oplossen van conflicten tussen verschillende belanghebbenden en het voorkomen van ecologische schade door met name diffuse bronnen van verontreiniging;
- c. wat de afvalwaterzuivering betreft, is er behoefte aan demonstratieprojecten die gericht zijn op de aanpak van problemen welke specifiek zijn voor kleine gemeenschappen en individuele of semi-collectieve zuiveringssystemen. Ook projecten die zich richten op hergebruik van gezuiverd afvalwater en hergebruik van agrarisch draineerwater komen in aanmerking. Collectieve afvalwaterzuiveringssystemen kunnen in aanmerking worden genomen als het gaat om de demonstratie van belangrijke technische vernieuwingen;
- d. de preventie en vermindering van diffuse en verspreide bronnen van waterverontreiniging: er is nood aan innovatie en demonstratieprojecten op het gebied van goede praktijken bij landbouw en ruimtelijke ordening, en voor de evaluatie van de positieve effecten van dergelijke praktijken op het milieu. Het zou bijvoorbeeld nuttig zijn om de doeltreffendheid te beproeven van de techniek van bufferzones, waarbij aanplantingen het wegvloeien van diffuse verontreiniging in de oppervlaktewateren beperken;
- e. planologische en organisatorische aspecten van het waterbeheer: projecten moeten gericht zijn op de volgende langetermijnuitdagingen:
  - o de effecten van het landgebruik op overstromingsrisico's en op de waterkwaliteit en -kwantiteit;
  - o de gecombineerde kwalitatieve/kwantitatieve effecten (concentraties verontreinigende stoffen bij lage afvoeren, stroomgebiedcontinuüm en stroomop-/stroomafwaartse effecten van ingrepen die invloed hebben op regime en volume van rivieren);
  - o de tegenstrijdige belangen ten aanzien van watergebruik tussen de landbouw, het toerisme, de industrie en plaatselijke consumenten;
  - o de economische en sociale aspecten van de vraag naar water;
  - o de achteruitgang van grote transnationale wateren, ernstige verzuring.

4. Andere communautaire fondsen op dit gebied: vijfde kaderprogramma voor competitieve en duurzame groei, energie, milieu en duurzame groei programma, meer bepaald de kernactiviteiten "Duurzaam waterbeheer en waterkwaliteit" (19), "Duurzame mariene ecosystemen" (20), communautair initiatief Interreg (21) .

2. 3. De impact van economische activiteiten

1. Dit deel heeft betrekking op: de minimalisering van de milieueffecten van economische activiteiten, met name door de ontwikkeling van schone technologieën en door de nadruk te leggen op preventie, inclusief het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen.

2. Binnen dit thematisch gebied worden op de volgende beleidsgebieden belangrijke nieuwe initiatieven of wetgevingsmaatregelen ten uitvoer gelegd. Voorstellen voor demonstratieprojecten op die gebieden zijn dan

ook welkom.

2. 3. 1. Schone technologieën

1. Schone technologieën zijn nieuwe industriële procédés of aanpassingen van bestaande procédés die zijn gericht op vermindering van de milieueffecten en van het energie- en grondstoffenverbruik.

2. Op dit gebied moedigt Life-milieu in bijzonder projecten aan die worden voorgesteld door kleine en middelgrote ondernemingen uit alle industriële sectoren of waarbij dergelijke ondernemingen nauw betrokken zijn, teneinde hen bij te staan bij het wegwerken van de technische en financiële belemmeringen voor de ontwikkeling van dergelijke technologieën.

3. Daarnaast wil Life-milieu de tenuitvoerlegging ondersteunen van de richtlijn geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging (IPPC-richtlijn) (22) . Deze richtlijn verplicht exploitanten in verschillende industriële en niet-industriële sectoren (genoemd in bijlage I van de richtlijn) om zich aan bepaalde verbruiks- en emissienormen te houden, uitgaande van de beste beschikbare technieken (BBT-BAT) zoals beschreven in referentiedocumenten die worden ontwikkeld door het IPPC-bureau in Sevilla, Spanje. Projectvoorstellen voor Life in sectoren waar zulke referentiedocumenten zijn aangenomen, moeten duidelijk aangeven in hoeverre sprake is van innovatie vergeleken met de technieken die in de referentiedocumenten als BBT (BAT) worden aangemerkt. Projectvoorstellen voor sectoren waar nog geen referentiedocumenten zijn opgesteld, moeten zo veel mogelijk het soort informatie verstrekken dat is vereist om als BBT (BAT) te worden erkend (genoemd in bijlage IV bij de richtlijn) .

4. Andere communautaire fondsen op dit gebied: vijfde kaderprogramma voor competitieve en duurzame groei, kernactiviteit "Innovatieve producten, procédés en organisatie" (23) .

2. 3. 2. Geïntegreerde milieuzorg

1. Het Gemeenschapsbeleid op dit gebied ondersteunt de voortdurende verbetering van de milieuprestaties van ondernemingen, zelfs tot een hoger niveau dan wettelijk of nog niet wettelijk vereist is doorheen de volledige industriële productieketen en moedigt daarbij het verspreiden van goede methoden van milieuzorg aan.

2. Het communautaire milieuzorgbeoordelingssysteem (24) (eco-auditsysteem, EMAS) wordt momenteel gewijzigd en zal opengesteld worden voor niet-industriële sectoren, inclusief de overheidssector. Life-milieu moedigt met name demonstratieprojecten in deze niet-industriële sectoren aan als ondersteuning bij de tenuitvoerlegging van de nieuwe EMAS-verordening. Life-milieu moedigt ook projecten aan die zijn gericht op de invoering van EMAS in landen en in sectoren waar de deelname laag is of verbeterd kan worden (25) .

3. Life-milieu kan ook proefprojecten subsidiëren die milieuzorg uitbreiden met de aspecten van duurzame ontwikkeling en die kunnen leiden tot de ontwikkeling van duurzaamheidsauditsystemen.

2. 3. 3. Vermindering van de uitstoot van broeikasgassen

1. In het Protocol van Kyoto van december 1997 zijn voor de geïndustrialiseerde landen kwantitatieve doelstellingen vastgesteld voor de vermindering van de emissie van broeikasgassen (26) . De Europese Gemeenschap heeft zich ertoe verbonden om haar uitstoot van broeikasgassen in de periode 2008-2012 met 8

% te verminderen ten opzichte van de niveaus van 1990.

2. Afgezien van beleidslijnen en maatregelen gericht op de economische sectoren die aan de oorsprong liggen van de uitstoot van broeikasgassen, voorziet het Protocol van Kyoto in de tenuitvoerlegging van flexibele mechanismen. Het meest bekende van deze mechanismen is het internationale systeem voor de verhandeling van emissierechten voor broeikasgassen. Het protocol voorziet ook in het opzetten van activiteiten en projecten die het mogelijk moeten maken minder gassen met broeikas effect te produceren of dergelijke gassen meer op te vangen in zogenaamde koolstofputten ("carbon sink"). De uit dergelijke activiteiten en projecten resulterende vermindering zouden worden beschouwd als een extra vermindering, bovenop de vermindering die normaliter in afwezigheid van dergelijke activiteiten of projecten zou plaatsvinden.

3. Teneinde bij te dragen tot deze aanpak ondersteunt Life-milieu projecten die vernieuwende technieken en methoden aanbrengen om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen, met name in de industrie, de landbouw met inbegrip van de bosbouw en bij het afvalstoffenbeheer. Projecten in de bovenstaande sectoren die uitsluitend betrekking hebben op energiebesparing, worden niet aangemoedigd, aangezien er voor dit aspect al andere communautaire instrumenten zijn. In de projectvoorstellen moet de uitstootvermindering worden gekwantificeerd en moet worden aangetoond dat deze vermindering in afwezigheid van het project niet zou optreden.

4. Andere communautaire fondsen op dit gebied: vijfde kaderprogramma, kernactiviteit "Veranderingen van het aardsysteem, klimaat en biodiversiteit". (27), "Schonere energiesystemen met inbegrip van duurzame energie" (28).

2. 3. 4. Duurzame toerisme

1. Projectenvoorstellen voor Life-milieu op dit gebied moeten gericht zijn op de ontwikkeling van milieuvriendelijke toerismeactiviteiten bij alle belangstellende partijen.

2. Projecten die meer in het bijzonder worden bevorderd zijn:

- a. demonstratieprojecten die zijn gericht op een nauwkeurigere beoordeling van de effecten van het toerisme op het milieu en op oplossingen die de draagkracht van het milieu en ecosystemen niet te boven gaan;
- b. het ontwikkelen en testen van passende milieu-indicatoren voor het meten van de inspanningen van toerismeondernemingen en -bestemmingen evenals de demonstratie van geïntegreerde beoordelingsmethoden, die de participatie van de betrokken belanghebbenden inhouden;
- c. experimentele toepassing van milieuzorg- en milieuetiketteringsmethoden in alle sectoren van het toerisme, toerismeondernemingen en bestemmingen met, indien relevant, de deelname van lokale autoriteiten;
- d. demonstratieprojecten, met inbegrip van experimentele toepassing van economische instrumenten, die zijn gericht op de invoering van de milieu-dimensie in de meest gevoelige onderdelen van het toerisme (vervoer, landgebruik, afval, water, energiebronnen);
- e. innovatieve technieken en methoden voor de sanering van erkende door het massatoerisme aangetaste

locaties kunnen worden onderzocht in de optiek dat zij strategische en geïntegreerde planning inhouden om die aantasting te voorkomen of te herstellen. De voorgestelde technieken en methoden moeten wel in overeenstemming zijn met het beginsel dat de vervuiler betaalt;

- f. demonstratieprojecten gericht op het verminderen van seizoensgebonden druk van toeristenstromen in piekseizoenen en piekmomenten door onder andere de samenwerking en de bewustwording tussen de betrokken partijen te bevorderen;
- g. demonstratieprojecten gericht op innovatieve benaderingen om milieu-kwaliteitstoetsstenen in te voeren zowel bij toerismeondernemingen als -bestemmingen.

2. 4. Beheer van afvalstromen

1. Dit deel heeft betrekking op het vierde thematische gebied als omschreven in de Life-verordening voor demonstratieprojecten in het kader van Life-milieu: de preventie, het hergebruik, de terugwinning en de recycling van allerlei soorten afval en het rationeel beheer van afvalstromen.

2. In juli 1996 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan een mededeling betreffende de actualisering van de communautaire strategie voor afvalbeheer (29) . Daarin wordt prioriteit toegekend - in deze volgorde - aan preventie van afval, vervolgens aan recycling en hergebruik en tot slot aan de veilige verwijdering van afval (voornamelijk uitgevoerd door afvalverbranding zonder energie-terugwinning of storten) . Binnen het concept van herwinning, wordt de voorkeur gegeven aan recycling (met inbegrip van compostering en anaërobe verwerking van bio-degradeerbaar afval) boven de herwinning van energie van afval.

3. Bovendien wordt in het Gemeenschapsbeleid speciale aandacht besteed aan afvalstromen die als gevaarlijk of omvangrijk worden beschouwd.

4. Op dit terrein is Life-milieu vooral gericht op subsidiëring van vernieuwende technieken en methoden ter voorkoming van de productie van allerlei soorten afval, en daarna op recyclingtechnieken en beheersmethoden die met name betrekking hebben op de hieronder genoemde afvalstromen. Projecten die uitsluitend te maken hebben met het inzamelen of definitief verwijderen van afval, worden alleen in aanmerking genomen als het gaat om de demonstratie van belangrijke vernieuwingen.

5. Andere communautaire fondsen op dit gebied: vijfde kaderprogramma, kernactiviteiten "Innovatieve producten, procédés en organisatie" (30) . and "De stad van morgen en het culturele erfgoed" (31) .

2. 4. 1. Verpakkingsmateriaal en kunststoffen

1. De prioriteit ligt bij projecten die zijn gericht op het terugdringen van de productie van verpakkingsafval aan de bron. Bijgevolg moedigt Life-milieu projecten aan die het hergebruik van verpakkingsmateriaal, ander dan glas, adresseren. Ook projecten met betrekking tot de recycling van verpakkingsmaterialen, inclusief biologisch afbreekbare kunststof, worden aangemoedigd.

2. Wat kunststoffen betreft verdient inzameling aan de bron de voorkeur boven het meer gecompliceerde sorteren van gemengde kunststoffen. Projecten die zijn gericht op het merken van kunststoffen om inzameling aan de bron te vereenvoudigen, worden aangemoedigd.

3. Met betrekking tot het recycleren van plastic, zou bijzondere aandacht moeten worden besteed aan de kwaliteit, het gebruik en de markt van het eindproduct, de duurzaamheid van het product op lange termijn, de mogelijkheid om het te recycleren aan het einde van zijn levenscyclus en aan het minimaliseren van de toevoeging van nieuwe polymeerharsen in de recyclage.

Projecten met betrekking tot PVC zouden de recyclage moeten promoten - mechanisch, chemisch (feedstock), of op een andere manier - terwijl zij de toevoeging van additieven die zware metalen bevatten moeten vermijden, en, indien van toepassing, de scheiding van zware metalen van de PVC promoten. Deze principes worden ook toegepast op andere plasticsoorten die zware metalen bevatten.

2. 4. 2. Gevaarlijk of problematisch afval

1. Gescheiden inzameling van afval is vaak een voorwaarde voor verwerking of recycling. Projecten die erop gericht zijn dergelijke inzamelingssystemen te optimaliseren of uit te breiden naar problematisch afval dat nog niet apart wordt ingezameld, zijn welkom.

2. Projecten die zijn gericht op de ontwikkeling van recyclingtechnieken worden eveneens bevorderd, met name voor de volgende afvalstromen: elektrische en elektronische apparatuur, batterijen en accu's, afgewerkte olie, gebruikte banden en voor de sloop bestemde auto's.

2. 4. 3. Afvalstromen van grote omvang

1. Bouw- en sloopafval: projecten op het gebied van selectieve sloop en scheiding van bouw- en sloopafval aan de bron worden aangemoedigd. Life-milieu ondersteunt ook de omzetting van granulaten uit sloopafval in de vorm van beton.

2. Slib van afvalwaterzuiveringsinstallaties: projecten die zijn gericht op het veilig gebruik van slib of slibproducten als bodemverbeteraar worden aangemoedigd, alsook experimenten met alternatieve vormen van recycling van zuiveringsslib.

3. Biologisch afbreekbaar afval: het sleutelaspect voor dit soort projecten is de scheiding van afval aan de bron.

Er bestaat met name een behoefte aan projecten die zijn gericht op de verbetering van de compostkwaliteit.

2. 5. Geïntegreerde benadering van de productie

1. Dit deel heeft betrekking op het vijfde thematische gebied: de vermindering van de milieueffecten van producten via een geïntegreerde benadering van de productie, distributie, consumptie en verwerking aan het einde van hun levensduur, met inbegrip van de ontwikkeling van milieuvriendelijke producten.

2. Geïntegreerd productbeleid is een betrekkelijk nieuw terrein in het communautair milieubeleid, dat erop gericht is de hele levenscyclus van producten in aanmerking te nemen.

3. De ontwikkeling van groene of milieuvriendelijke producten die voldoen aan de doelstelling om milieueisen in hun ontwerp en gebruik te incorporeren vereist vergaande veranderingen in de productie- en consumptiegewoonten.

4. Binnen dit thematische gebied zijn bijgevolg de volgende gebieden bijzonder relevant voor Life-milieu en worden voorstellen aangemoedigd.

2. 5. 1. Milieuvriendelijk ontwerp, milieuefficiëntie en groene financiële producten

1. Bij milieuvriendelijk productontwerp (ecodesign) wordt rekening gehouden met de levenscyclus van producten, zodat de milieueffecten van producten door deze hele cyclus heen verminderd kunnen worden (inclusief grondstoffen, productie, distributie, gebruik en verwerking als afval) .

2. "Eco-efficiëntie" heeft betrekking op het verminderen van de intensiteit van het hulpbronnenverbruik van economische activiteiten, dat wil zeggen de totale directe en indirecte (bij gebruik) invloed op natuurlijke hulpbronnen in de vorm van materie of energie. Een van de gevolgen van deze aanpak kan zijn dat blijkt dat een dienst een meer duurzame manier is om in een bepaalde behoefte te voorzien dan het directe verbruik van goederen.

3. Er is een noodzaak voor demonstratieprojecten op dit terrein die moeten gericht zijn op een bredere toepassing van milieuvriendelijke productontwikkeling en van eco-efficiëntie, op de verspreiding van informatie over milieuvriendelijk ontworpen producten en op de beoordeling van het effect van deze informatie op productie- en consumptiegewoonten. Er zal speciale aandacht worden besteed aan de rol van kleine en middelgrote ondernemingen bij een dergelijke aanpak.

4. Ook de vereiste technische ondersteuning voor de ontwikkeling van groene financiële producten (investeringsfondsen, krediet- of verzekeringsfaciliteiten op basis van milieucriteria) kan het onderwerp van demonstratieprojecten zijn.

5. Andere communautaire fondsen op dit gebied: vijfde kaderprogramma, kernactiviteit "Innovatieve producten, procédés en organisatie" (32) .

2. 5. 2. Milieukeuren

1. Projecten gericht op de promotie van bestaande milieukeuren (type I), de verspreiding van milieukeuren door het scheppen van samenwerkingsverbanden en netwerken worden aangemoedigd.

2. Ook kunnen de projecten betrekking hebben op de milieu-informatie die door onafhankelijke deskundigen is gecertificeerd, in samenhang met de nieuwe ISO-norm 14025 (33) (type III, "eco-profile labels", productgegevensbladen) .

3. Ten slotte is het toekennen van keurmerken voor diensten van belang voor het communautaire beleid, met name initiatieven ten aanzien van productgebonden diensten in samenhang met de doelstellingen van de nieuwe communautaire milieukeuren (34) en de nieuwe ontwikkelingen van ISO-norm 14024 (type I labels) met betrekking tot diensten.

Voetnoten:

(1) Duurzame ontwikkeling met betrekking tot de milieu-, sociale en economische dimensie.

- (2) Een geïntegreerde en coherente territoriale benadering op lokaal en regionaal (1) Mededeling van de Commissie aan de lidstaten van 28 april 2000 tot vaststelling van de richtsnoeren voor een communautair initiatief op het gebied van trans-Europese samenwerking ter stimulering van een harmonische en evenwichtige ontwikkeling van de Europese ruimte - Interreg III (PB C 143 van 23. 5. 2000) .
- (3) Mededeling van de Commissie aan de lidstaten van 14 april 2000 tot vaststelling van de richtsnoeren voor het communautaire initiatief voor plattelandsontwikkeling - Leader+ (PB C 139 van 18. 5. 2000) .
- (4) Mededeling van de Commissie aan de lidstaten van 28 april 2000 tot vaststelling van de richtsnoeren voor een communautair initiatief voor economische en sociale rehabilitatie van in crisis verkerende steden en buurten met het oog op een duurzame stadsontwikkeling - Urban II (PB C 141 van 19. 5. 2000) .
- (6) Verordening (EG) nr. 1783/1999 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 213 van 13. 8. 1999) .
- (7) COM(98) 605 def.
- (8) De ecologische voetafdruk is het oppervlak aan productief land dat nodig is om te voorzien in het verbruik van hulpbronnen en de assimilatie van afvalproducten van een bepaalde bevolking, los van waar dat land zich bevindt.
- (9) De milieugebruiksruimte verwijst naar de hulpbronnen die momenteel beschikbaar zijn voor verbruik zonder dat dezelfde kwantitatieve of kwalitatieve beschikbaarheid van hulpbronnen voor toekomstige generaties in gevaar wordt gebracht.
- (10) Beschikking 1999/170/EG van de Raad (PB L 64 van 12. 3. 1999) .
- (11) Richtsnoeren voor het communautaire initiatief Urban: COM(1999) 477 def.
- (12) Richtlijn 96/62/EG van de Raad (PB L 296 van 21. 11. 1996) .
- (13) Bio-indicatoren zijn organismen of levensgemeenschappen die op milieu-invloeden reageren door veranderingen in hun levensfuncties en/of hun chemische structuur en daarmee informatie geven over de toestand van het milieu. niveau.
- (14) COM(96) 540 def.
- (15) Beschikking 1999/169/EG van de Raad (PB L 64 van 12. 3. 1999) .
- (16) COM(95) 511 def.
- (17) Europees Milieuagentschap, Informatiecentrum, Kongens Nytorv 6, DK-1050 Kopenhagen K
- (18) Voorstel van de Commissie, COM(97) 49 def. (PB C 184 van 17. 6. 1997), laatste wijziging: COM(99) 271 def. .
- (19) Beschikking 1999/169/EG van de Raad (PB L 64 van 12. 3. 1999) .
- (20) Beschikking 1999/170/EG van de Raad (PB L 64 van 12. 3. 1999) .
- (21) Richtsnoeren voor het communautaire initiatief Interreg: COM(1999) 479 def.
- (22) Richtlijn 96/61/EG (PB L 257 van 10. 10. 1996)
- (23) Beschikking 1999/169/EG van de Raad (PB L 64 van 12. 3. 1999) .
- (24) Verordening (EEG) nr. 1836/93 (PB L 168 van 10. 7. 1993), wijzigingsvoorstel: COM(98) 622 def. (PB C 400 van 22. 12. 1998) .
- (25) Gegevens per land en per sector kunnen worden verkregen bij de EMAS Help Desk, c/o Bradley Dunbar Associates, Scotland House, Schumanplein 6, B-1040 Brussel.
- (26) De zes broeikasgassen als bedoeld in bijlage A van het Kyoto-protocol zijn: kooldioxide (CO₂), methaan (CH₄), stikstofoxide (N₂O), gefluoreerde koolwaterstoffen (HFK's), volledig gehalogeneerde fluorkoolwaterstoffen (PFK's) en zwavelhexafluoride (SF₆) .
- (27) Beschikking 1999/170/EG van de Raad (PB L 64 van 12. 3. 1999) .
- (28) Beschikking 1999/170/EG van de Raad (PB L 64 van 12. 3. 1999)
- (29) COM(96) 399 def.
- (30) Beschikking 1999/169/EG van de Raad (PB L 64 van 12. 3. 1999) .
- (31) Beschikking van de Raad 1999/170/EG (PB L 64 van 12. 3. 1999)
- (32) Beschikking 1999/169/EG van de Raad (PB L 64 van 12. 3. 1999) .
- (33) Internationale Organisatie voor Normalisatie (ISO), 1, rue de Varembe, Case postale 56, CH-1211 Genève 20.
- (34) Nieuwe verordening op basis van Gemeenschappelijk Standpunt (EG) nr. 6/2000 aangenomen door de

Raad op 11 november 1999, nog niet gepubliceerd op 20 juli 2000. Zie Gemeenschapsmilieukeur op <http://europa.eu.int/ecolabel>.

Voor vragen en/of opmerkingen over EMIS kunt u mailen naar emis@vito.be

Copyright © [VITO](#) 07/11/2000

Ontwerp [EMIS](#).